

Kalksten från Kinnekulle

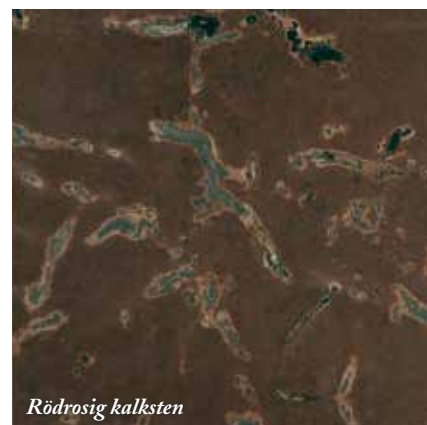
*Golv i normalslipad röd kalksten.
Campus Haga, Göteborg, byggd för Akademiska Hus.*

Vår egna kalksten som brutits på Kinnekulle i flera generationer är vacker såväl inomhus som utomhus. Med vår yrkesskicklighet kan vi hjälpa dig med det lilla enkla eller den svåra renoveringen. Vårt sortiment av kalksten passar till allt från golv, trappor, bänkskivor till murar och marksten.

Välkommen att besöka oss på www.thorsberg.se eller via telefon 0510-54 00 56

*Ett urval av vårt sortiment :
Grå kalksten nr 3*

Rödrosig kalksten

THORSBERG
STENHUGGERI AB

Foto Ann-Britt Sörensen

Lär av historien

Projektet "Sibbhult – ett nav i stenhjulet" består av tre delprojekt: Stenmuséet, Lapidariet och stenslingan. Det långsiktiga målet för projektet är att öka intresset för natursten såväl regionalt som nationellt, visa på Sibbhult som centrum för stenutbildning vid Stenforsaskolan som utbildar blivande stenhuggare, samt bidra till att förstärka Sibbhult som ett nav i den svenska stenverksamheten – historiskt, kulturellt och i nutiden. Kortsiktigare mål är att stärka området och verksamheten kring sten, bl a vill man bidra till att Sibbhult utvecklas till att bli en naturlig visnings-, utställnings- och mötesplats vad gäller sten som material och stembrytning ur historiskt perspektiv.

FOTO Jimmy Ek, Kai Marklin & Ann-Britt Sörensen

Öppen Stenpedagogik

Utemuseum är en utställningsform som Regionmuseet/ Landsantikvarien i Skåne har utvecklat sedan 1986, och finns idag på tre platser i Skåne; Kjugeskull, Hallands Väderö och Haväng. Utemuseerna är till skillnad mot andra typer av museer obemannade, tillgängliga året runt och har ingen entréavgift. Verksamheten bygger på lokal förankring och ansvar.

TEXT Redaktionen

Syftet med ett utemuseum är att öka kunskapen och intresset för natursten ur flera perspektiv. Utställningen baseras på följande teman:

Berg och sten, belyser områden som geologi, naturgeografi, stenbrytnings- och stenhuggnings tekniker, yrkeskategorier och yrkeskompetens.

Historien om det svarta guld, stenens kulturhistoria. Tar upp hur människan använt natursten under 1800- och 1900-talen och hur det påverkat bygd och samhälle. Visar t.ex. på industrialiseringen, stenhuggnings framväxt och utveckling.

Konst, arkitektur och byggnadshistoria, berättar om hur sten har använts.

Kulturmiljöer och besöksmål, ger exempel på miljöer och besöksmål som illustrerar ovanstående teman, som ska locka till besök för att på plats få mer kunskap i kombination med upplevelser.

Naturstenens estetiska, funktionella och hållbara egenskaper för dagens och framtidens behov.

Muséet visar på naturstenens historia,

samtidigt som det ger idéer för framtiden och visar på olika möjligheter vid användandet av natursten.

I muséet visas handelsblock från olika svenska granitbrott där varje block getts fyra olika ytbearbetningar, råkilad, krysshamrad, flammad och polerad. Detta för att visa en av naturstenens viktigare estetiska kapaciteter: olika ytbearbetningar ger samma sten olika karaktär och uttryck. Detta pedagogiska sätt att visa natursten i samband med kurser, seminarier och enskilda besök är mycket uppskattat.

Golvet i ”järnvägsvagnen” har belagts med stenplattor med olika bearbetningar där besökaren själv kan känna på olika bearbetningar och ta till sig deras funktion och utseende.

Spridda på större avstånd från ”järnvägs-vagnen” finns skulpturer som tar fram stenens själ. ►

Stenmuséets form knyter an till stenhuggnings historia i området. Tidigare lastade man här sten på järnvägsagnar. **Foto** Jimmy Ek

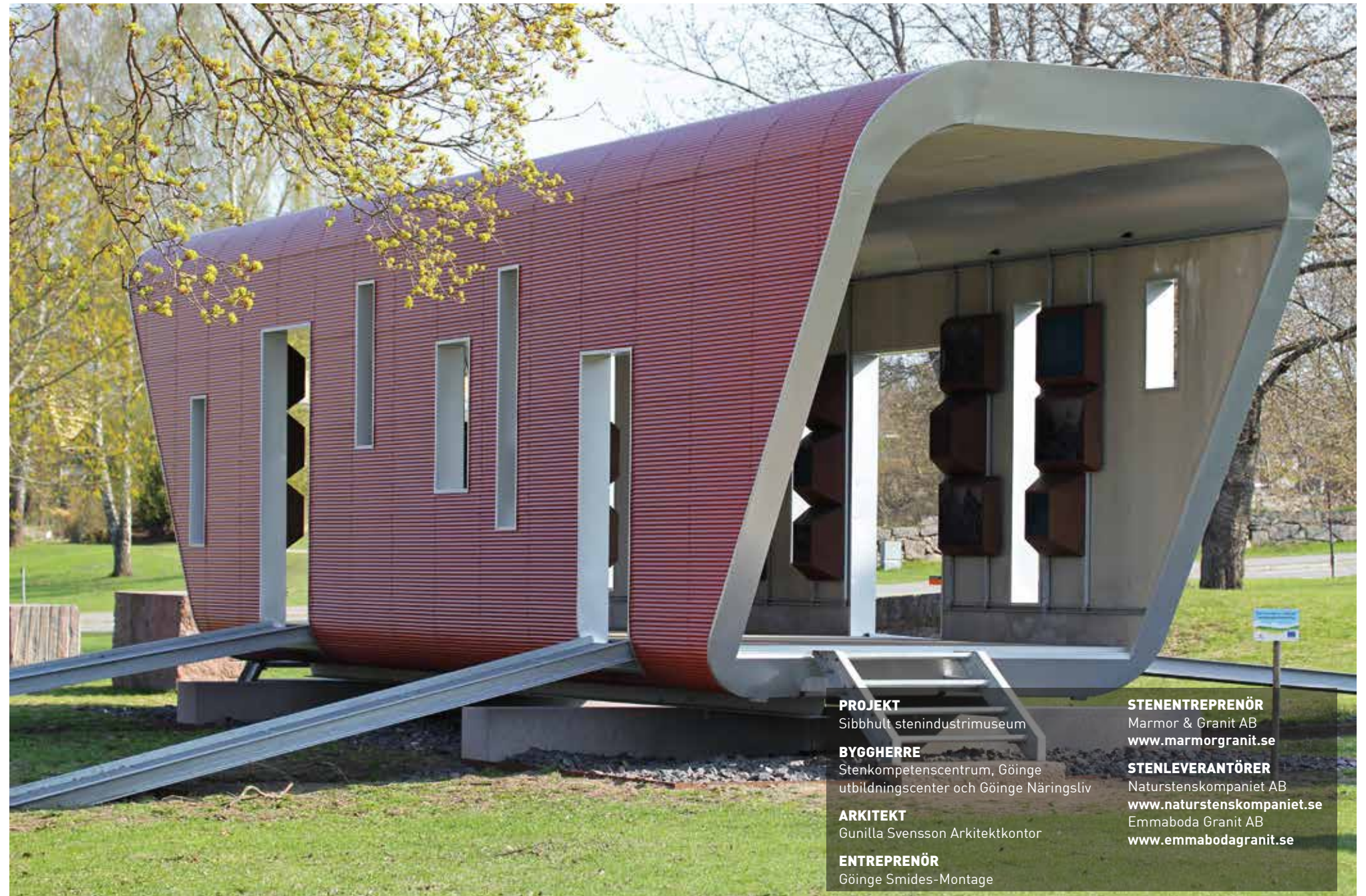
Runt ”järnvägsvagnen” har lagts handelsblock från olika svenska granitbrott där varje block getts fyra olika ytbearbetningar: råkilad, krysshamrad, flammad och polerad. **Foto** Jimmy Ek

I montrar på väggarna finns historien beskriven. **Foto** Jimmy Ek

Golvplattorna med olika ytbearbetningar ger besökaren en god inblick i dess olika funktion och utseende. **Foto** Kai Marklin

PROJEKT
Sibbhult stenindustrimuseum

BYGGHERRE
Stenkompetenscentrum, Göinge utbildningscenter och Göinge Näringsliv

ARKITEKT
Gunilla Svensson Arkitektkontor

ENTREPRENÖR
Göinge Smides-Montage

STENENTREPRENÖR
Marmor & Granit AB
www.marmorgranit.se

STENLEVERANTÖRER
Naturstenskompagniet AB
www.naturstenskompagniet.se
Emmaboda Granit AB
www.emmabodagranit.se

Gravstenarna i lapidariet har deponerats av olika skånska kyrkoråd. Lapidariet har tillkommit med hjälp av medel från:

AP Stengruppen
Emmaboda granit
GRF Gravvårdar
Landsbygdprogrammet
Konung Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur
Naturstenskompniet
Region Skåne
Region Skånes Kulturfond
Regionmuseet i Kristianstad
Sparbanksstiftelsen
Stenforsaskolan
Sveriges lantbruksuniversitet, Movium, Alnarp
Sveriges stenindustriförbund
Östra Göinge Kommun

Här har de deponerade stenarna samlats. Grus i rödaktig nyans förhöjer ytans värde och står i kontrast mot gångvägens stenmjöl. **Foto** Ann-Britt Sörensen

Lapidariet

TEXT Anna Andreasson & Ann-Britt Sörensen

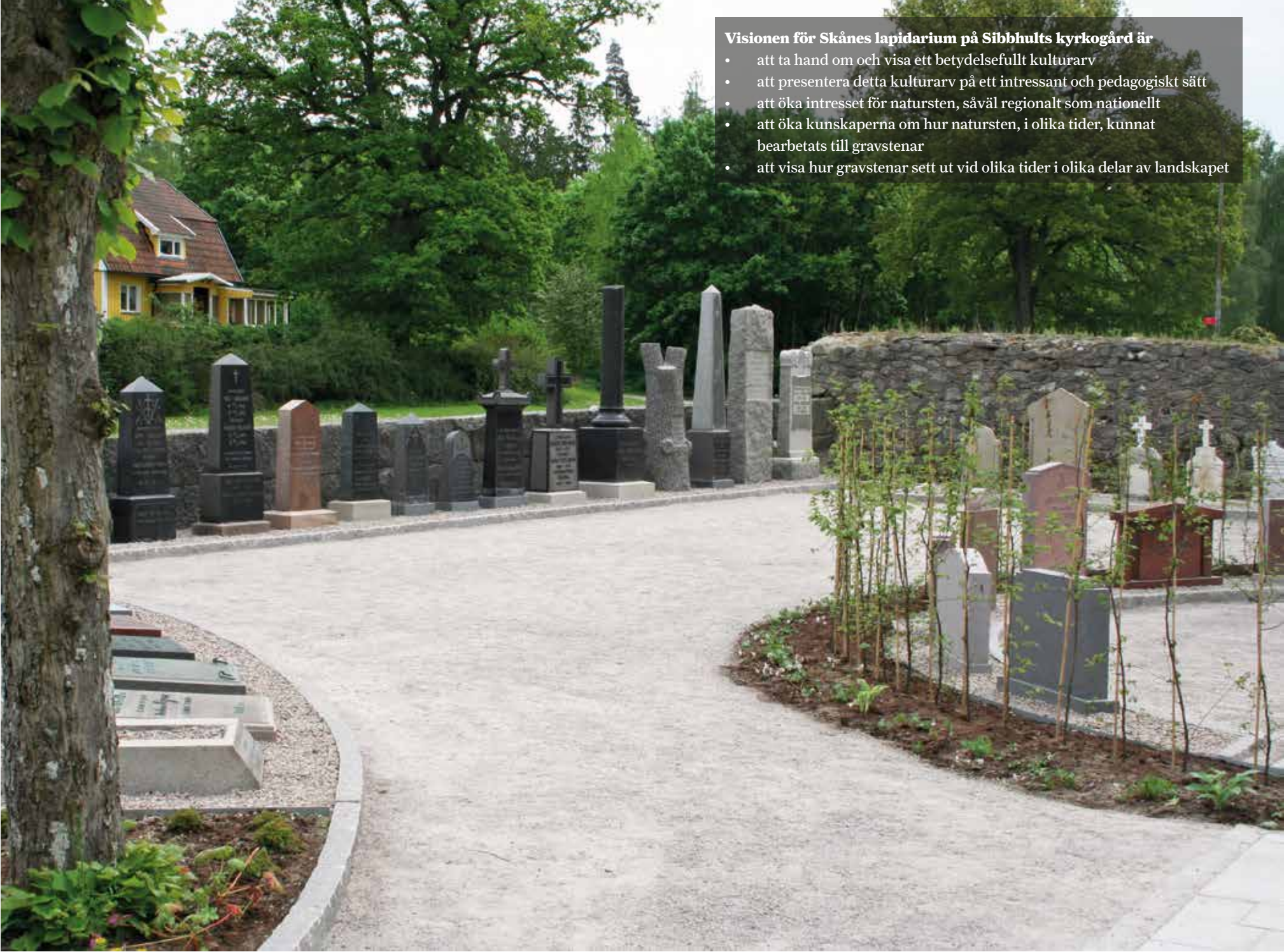
För stenindustrin blev gravstenar tidigt en viktig produkt och är därför en central del i näringens historia. Gravstenar är också en intressant del av vår kultur och ett viktigt kulturarv. Deras historia är lång och varje tid har haft sin särprägel när det gäller form och uttryck. År 1815 förbjöds all vidare gravsättning inne i kyrkorna, vilket innebar att alla gravstenar från och med denna tid placerades ute på kyrkogården. En konsekvens blev att man under en period såg allt större och mer påkostade gravstenar på kyrkogårdarna. Under stora delar av 1900-talet har trenden däremot varit en annan, med mindre och allt mer likriktade stenar. Sedan 1990 ser vi återigen tendenser som pekar på en utveckling mot mer påkostade och personliga gravstenar.

Gravstenar speglar sin tids samhälle och samhällsordning, liksom vilken smak och vilka värderingar som varit gällande. De visar också tydligt stenindustrins framväxt och dess industriella revolution, t ex vad som har varit möjligt att framställa från tid till annan. Sten är dessutom hållbart

och bevaras länge, därför är källmaterialet stort och varierat.

Varje år löper gravrättstiden ut för många gravar i landet. En del gravrätter förlängs, andra återgår till upplåtaren. På gravplatser med gravrätt finns oftast en gravsten, som om gravrätten inte förlängs ska tas om hand av den tidigare gravrättsinnehavaren. Om denne inte hävdar sin rätt inom 6 månader, tillfaller gravstenen upplåtaren. En del av dessa gravstenar kan få ett antikvariskt skydd, men de flesta går andra öden till mötes. Till exempel lyfts de bort till ett upplag där de får invänta stenkrossen.

I återvinningens tidevarv har också omslipning börjat tillämpas och gravstenar får förnyad användning. Projektet Lapidarium avser att i samarbete med kompetenser inom SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp, stenindustrin, kyrkogårdsförvaltningar, kulturvårdande myndigheter och institutioner, kyrkoråd m fl etablera ett skånskt lapidarium på Sibbhults kyrkogård. Planen är att finna sådana gravstenar

Visionen för Skånes lapidarium på Sibbhults kyrkogård är

- att ta hand om och visa ett betydelsefullt kulturarv
- att presentera detta kulturarv på ett intressant och pedagogiskt sätt
- att öka intresset för natursten, såväl regionalt som nationellt
- att öka kunskaperna om hur natursten, i olika tider, kunnat bearbetats till gravstenar
- att visa hur gravstenar sett ut vid olika tider i olika delar av landskapet

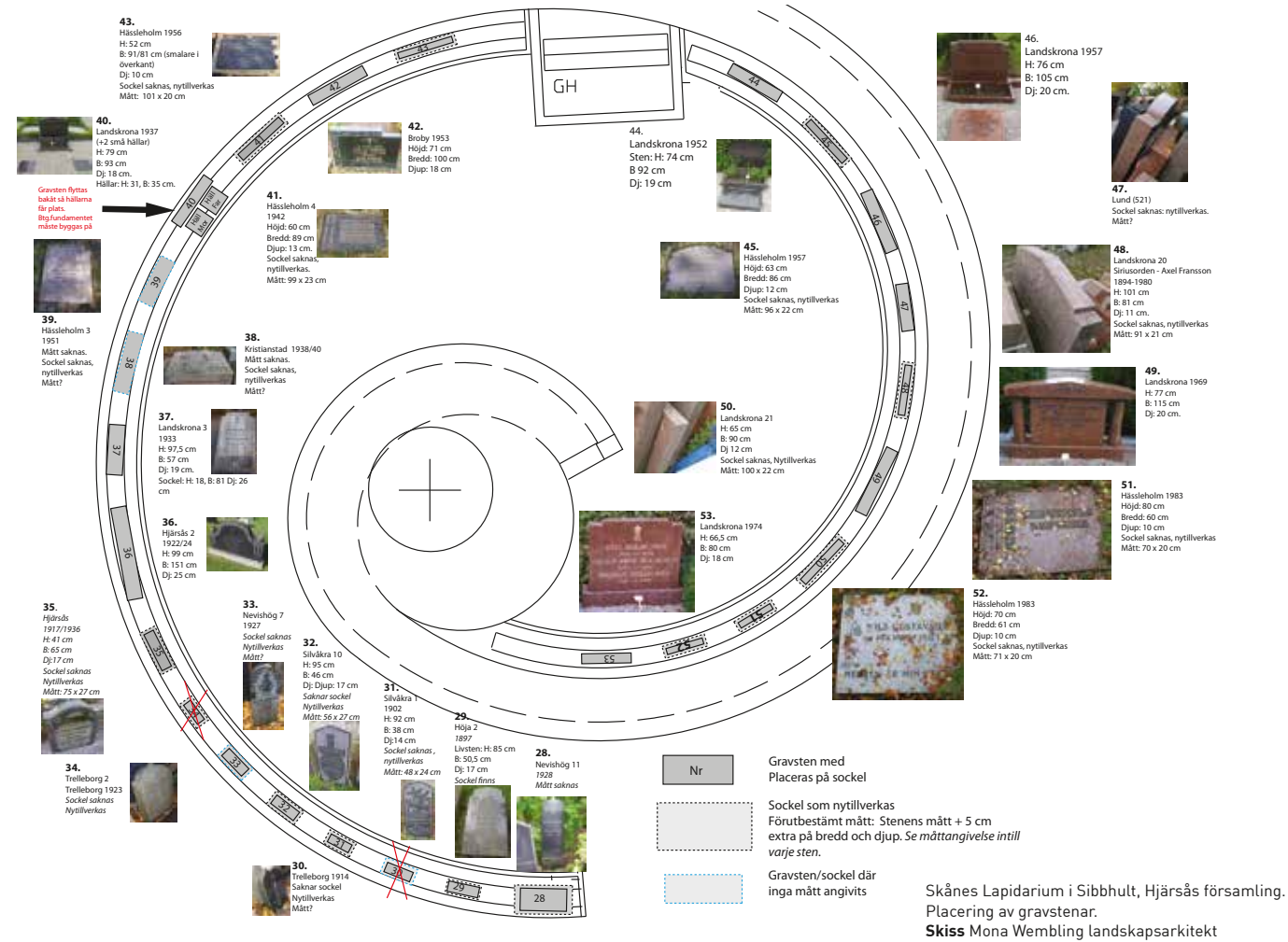
som utrangerats, d v s redan tagits bort från gravplatsen och i många fall inväntar stenkrossen, och genom förhandling be kyrkorådet/motsvarande att deponera dessa för placering i lapidariet i Sibbhult. Genom detta tar man tillvara ett viktigt kulturarv och möter det växande intresse som finns idag hos allmänheten för kyrkogårdarnas historia. Upptagningsområde för stenar är Skåne.

Genom att bygga upp ett lapidarium, ett utomhusmuseum, på kyrkogården i Sibbhult erhålls en naturlig plats, i rätt omgivning, med väl avpassad yta och som dessutom innehåller just det lugn som krävs för ett lapidarium. Detta lapidarium är unikt i sin art, inte bara för att det speglar olika tidsepokers anda, utan också för att det presenterar en vital gren av stenindustrins historia. ►

STENFAKTA

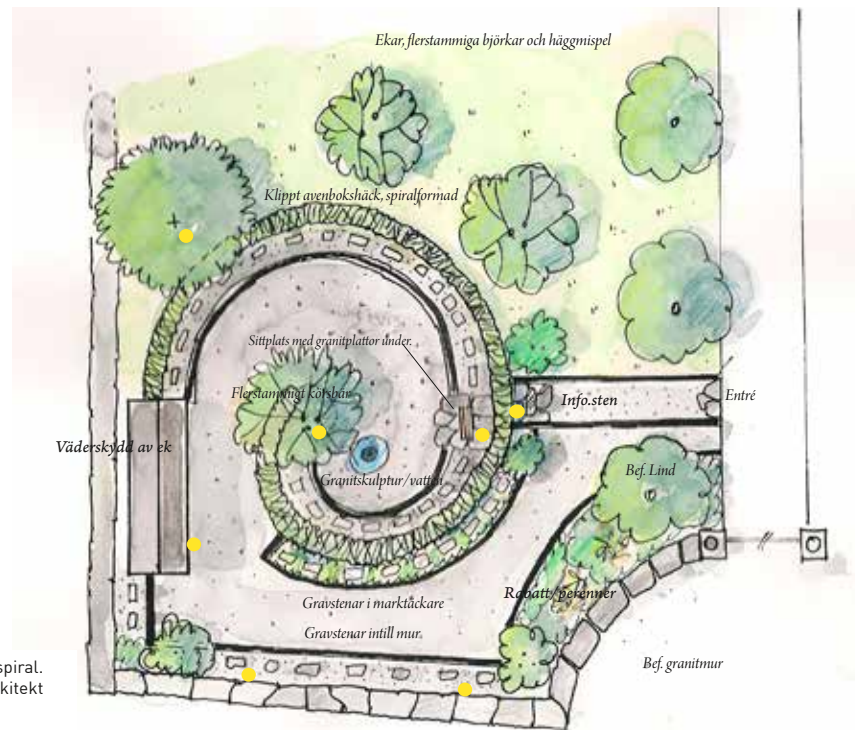
Kantstöd, smågatsten & storgatsten
Bjälrovsgrenit

Hällar
Flammad Bjälrovsgrenit med sågade kanter i fallande längder. 300 mm bred och 40 mm tjock.

Stenar i spiral

Placering

Stenslingan

I sammanhanget är det också viktigt att nämna delprojektet Stenslingan. I detta knyts olika projektdelar ihop och blir till den helhet som ger en total förståelse av stenen som material, kulturarvet och stenindustrins betydelse för bygden. Här presenteras besöksmål och sevärdheter i kommunen i en kontext som knyter an till temat sten och kulturarv. Detta för att få människor intresserade av att vilja se och veta mer.

De olika besöksmålen är uppskyltade i en rundtur, stenslingan. Det finns även en rundturskarta och vid de olika temaplatserna sitter informationsskyltar. I detta är lapidariet en viktig del av besöksmålen, inte minst för att belysa kulturarvet. Stenslingan utgår från Stenporten i

Sibbhult via Stenbroarna till produktutställningen vid Stenkompetenscenter, därefter till utemuseet och lapidariet. Samtliga dessa besöksmål ligger på gångavstånd i Sibbhult. Stenslingan går vidare till Högsma, stenbrottet i Kullaskogen och

till Breanäs. Sammanlagt ingår åtta olika sevärdheter. En inte oväsentlig utveckling av Stenslingan ur tillgänglighetssynpunkt är att den digitaliseras och blir nåbar via internet, vilket gör att besöksmålen blir tillgängliga även via digitaliseringen. ■■

Bevarandet

Ett ständigt uppdrag: med erfarenhet, hantverksskicklighet och det ursprungliga materialet fortfarande till hands bidrar vi till att restaurera och bevara stora delar av det svenska byggnadsminnet.

BORGHAMNS
kalksten

Borghamns
Stenförädling AB

Stenvägen 6 • 592 93 Borghamn
Tel 0143- 201 74 • Fax 0143-201 32
info@borghamns-stenforadling.se
www.borghamns-stenforadling.se

Dala
Sten

JÄMTLANDSKALKSTEN

Det unika uttrycket

Den jämtländska kalkstenen, även kallad Gusta kalksten, bryts i Brunflo, Jämtland. Vi bryter och förädlar stenen, som har en god teknisk kvalitet och kan användas för en rad olika produkter. Stenen används både utvändigt och invändigt. Olikheter i struktur, ådring och färgnyanser gör materialet levande.

Utseende

Hyvlad:

Stenen får en yta med små urspjälkningar.

Normalslipad:

Stenen får en slät yta med obetydliga slipränder.

Finslipad:

Ger en slät men ej speglande yta.

Polerad:

Stenen får en blank och speglande yta.

Antika ytor:

Utför även antikbehandlade ytor.